

Сутність самоменеджменту в професійній діяльності керівника сучасного закладу

З-поміж стратегічних напрямів реформування системи управління закладами національної системи загальної освіти, одним із актуальних постає завдання щодо удосконалення професійної майстерності педагогічних кадрів, на які відтепер покладено відігравання провідної ролі у здійсненні інноваційних перетворень у галузі навчання й виховання нових поколінь. У зв'язку з цим особливої значущості набуває проблема творчої самореалізації особистості сучасного керівника, як менеджера навчально-пізнавального і освітньо-виховного процесу.

Високий рівень професійної майстерності та творчого підходу досягається керівниками лише за умов, коли в них виникає й реалізується потреба професійного саморозвитку самовдосконалення, а також коли вони виявляють Мотиваційно-ціннісне ставлення до себе, як суб'єкта організаційно-педагогічної діяльності. Останнє знаходить свій прояв у безпосередньому здійсненні заходів та усвідомленій реалізації функцій самоменеджменту в професійній діяльності, як-от: самодослідження, самопрогнозування, самоактуалізації, самоорганізації, самопрезентації, самореалізації, саморегуляції, самокорекції, самовиховання.

Гуманістичний підхід у методичній роботі навчально-виховного закладу передбачає, насамперед, пріоритет цінностей конкретної особистості, її волі, здібності аналізу, вати, прогнозувати і проектувати траєкторії свого життєвого шляху і професійного зросту. При цьому керівні працівники закладів освіти повинні добре усвідомлювати, що результативність їхньої діяльності багато в чому залежить від власних зусиль і активності. Тому нова педагогічна свідомість дозволяє керівникам, з одного боку, виявляти творчу активність як суб'єктів педагогічного пізнання, моделювання, спілкування і праці (І.А. Зязюн, Н.В. Кічук, Л.В. Кондрашова, Н.В. Кузьміна, Н.Д. Хмель, Р.І. Хмелюк), а з іншого – як суб'єктів особистісно-професійного самопізнання, самопрогнозування, самопроекування, саморегулювання і саморозвитку (З.Н. Курлянд, А.Ф. Ліненко, Т.В. Осадча, О.М. Пехота, О.П. Саннікова, Л.Г. Таланова).

Відповідно до цього, оволодіння спеціалізованим видом педагогічної й суто управлінської діяльності є процесом професіоналізації вищих психічних функцій особистості як саме менеджера навчально-виховного процесу (В.В. Крижко. Є.М. Павлютенко, В.П. Симонов). Така ситуація зумовлює необхідність удосконалення професійної підготовки керівників нових типів шкіл, по-перше, щодо оволодіння функціями педагогічного менеджменту (як арсеналу принципів, методів і засобів управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів, а також професійною діяльністю вчителів і допоміжного персоналу), а по-друге, – до оволодіння функціями самоменеджменту (як сукупності дій і прийомів, спрямованих керівником на оволодіння собою, управління своєю особистістю і власною професійною діяльністю у сфері навчально-виховного процесу¹ господарської роботи сучасного закладу).

Самоменеджмент об'єктивно властивий кожному з учасників навчально-виховного процесу сучасного закладу, як сфери їхньої спільної праці. У зв'язку з цим у структурі професійної діяльності кожного з учасників навчально-виховного процесу обов'язковим є наявність комплексу дій її суб'єкта з управління собою — самоменеджмент, який є самостійним, завершеним і цілісним блоком у системі регулювання його відносин з іншими людьми та довкіллям.

Самоменеджмент у сфері професійної діяльності керівника реально постає, як набір управлінських впливів, спрямованих ним на себе як діяльним суб'єктом, з метою приведення своєї особистості у відповідний стан, необхідний для успішного здійснення організаційно-педагогічної діяльності. Педагог-керівник, як суб'єкт професійної управлінської діяльності з властивим їй механізмом самоуправління його особистістю, постійно здійснює певний комплекс зусиль, що упорядковують і призводять у необхідний стан його активність як самодослідника, самопро-ектувальника, самопрограміста, самоорганізатора і самокон-тролера, що складає сутність самоменеджменту.

Висока ефективність професійної діяльності керівника сучасного закладу зумовлена, передусім, адекватністю використаних ним у процесі вирішення її конкретних завдань, засобів із самоорганізації, самопрезентації і саморегуляції

власної особистості як фахівця. Саме з означених позицій керівник, як реальний учасник і організатор навчально-пізнавального процесу й господарської роботи, повинен постійно здійснювати функції гностичної, проектувальної, конструктивної, організаторської і комунікативної діяльності, що є складовими компонентами структури самоменеджменту в сфері його професійної діяльності.

Так, сутність самоменеджменту на рівні гностичної діяльності керівника-педагога у ставленні до себе визначається, як процес самопізнання і самосприймання ним своєї особистості як фахівця через «бачення», розуміння і прийняття свого професійного «Я» на індивідуальному, особистісному та суб'єктному рівнях. В означеному контексті самоменеджмент у формі різних актів самодослідження (самопостереження, самоконцентрація, самозвіт, ^{Сам}оаналіз, самооцінка) є процесом цілеспрямованого одержання керівником-педагогом інформації щодо розвитку необхідних для ефективного входження в професію менеджера освіти якостей своєї особистості.

Самоменеджмент на рівні проектувальної і конструювальної діяльності керівника стосовно нього самого реально здійснюється, як єдність процесів самопрогнозування і самопрограмування. При цьому означений феномен виявляється у процесі планування стратегій і тактик своєї поведінки на кожному з етапів організаційно-педагогічної, адміністративно-господарської діяльності шляхом відпрацювання конкретних алгоритмів професійних дій і їх послідовності у процесі вирішення організаційно-педагогічних й управлінських завдань. Зазначимо, що саме на етапі проектувально-конструктивної діяльності педагога-керівника відбувається усвідомлення ним змісту власних перспективних і поточних, оперативних планів роботи над собою як професіоналом-управлінцем, у процесі чого повинен відпрацьовуватися девіз його професійного життя і власна програма з безперервної професійної самоосвіти, самовиховання і саморозвитку.

Сутність самоменеджменту на рівні організаторської діяльності керівника сучасного закладу освіти у сфері навчально-виховного процесу стосовно себе визначається, як процес самоорганізації його зусиль, спрямований на практичну

реалізацію окреслених перед собою цілей і завдань, програм і алгоритмів дій, що здійснюється через самоактуалізацію, самомобілізацію, самостимуляцію, самопрезентацію, самопереконавання, самонавіювання, самоаналіз, самосхвалення, самозаохочення.

Самоменеджмент на рівні комунікативної діяльності керівника спрямований на встановлення і підтримування як прямого, так і особливо зворотного інформаційного зв'язку з самим собою, є процесом саморегуляції ним власної поведінки і дій на кожному з етапів організації навчально-виховного процесу та адміністративно-господарської діяльності. В цьому аспекті саморегуляція, що охоплює інтелектуально-мовленнєву, емоційну і волюву активність особистості педагога-керівника, як професіонала загалом, у свою чергу, здійснюється як акт самоаналізу, самоконтролю і самооцінки, що змінюють один одного, як міцно пов'язані між собою акти зіставлення ідеальних проєктів вирішень означених завдань і реальних моделей, способів самопрезентації шляхом здійснення самокорекції самозасудження чи самосхвалення.

Модель структури самоменеджменту в сфері професійної діяльності керівника сучасного навчально-виховного закладу.

